

17. listopad 1939 a osobnost Vojmíra Srdečného

17. listopad 1939

Uzavření českých vysokých škol nacisty začalo násilným potlačením poklidné demonstrace u příležitosti 21. výročí vzniku republiky dne 28. října 1939 v Praze, během níž byl smrtelně zraněn student Jan Opletal a zabit dělník Václav Sedláček. Pohřeb Jana Opletala dne 15. listopadu 1939 se změnil v další protiněmeckou demonstraci. Následovalo zatýkání, poprava devíti studentských představitelů, vpád jednotek SS do studentských kolejí a uvěznění přibližně 1200 studentů z Prahy, Brna, Příbrami a Olomouce v koncentračním táboře Sachsenhausen. České vysoké školy byly uzavřeny. Události měly celosvětový ohlas, v roce 1941 byl 17. listopad prohlášen v Londýně za Mezinárodní den studentstva.

Posledním pamětníkem uvěznění českých vysokoškolských studentů v koncentračním táboře Sachsenhausen byl pan PhDr. Vojmír Srdečný, s nímž mělo Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského (NPMK) v posledních letech jeho života čest spolupracovat.

Vojmír Srdečný

PhDr. Vojmír Srdečný se narodil 6. října 1919 v Albrechticích nad Orlicí. Na podzim roku 1939, pouhých pět týdnů před uzavřením českých vysokých škol, nastoupil ke studiu na Ústav pro vzdělání profesorů tělesné výchovy na Univerzitě Karlově v Praze. Bydlel na Švehlově koleji. Dne 28. října byl přítomen na demonstraci, zúčastnil se i pražské tryzny za Jana Opletala. V brzkých ranních hodinách dne 17. listopadu byl spolu s ostatními studenty na koleji zatčen a odvezen do ruzyňských kasáren. Odtud vedla jeho cesta do koncentračního tábora Sachsenhausen. V táboře zažil těžkou vysilující práci v tzv. *Klinkerwerku*. Tam byla práce buď těžká, nebo zbytečná. Ta zbytečná spočívala v přehazování písku zleva doprava a pak zprava doleva. Zažil i povinné několikahodinové nástupy v mraze okolo mínus 28 stupňů. Na přímluvu prezidenta Emily Háchy Vojmíra Srdečného propustili s nejpočetnější skupinou před Vánoci 1940.

Po válce dostudoval. V roce 1947 nastoupil do nově vybudovaného rehabilitačního ústavu v Kladrubech, kde se začal věnovat zdravotní tělesné výchově. S hendikepovanými pacienty sportoval. Dne 15. dubna 1948 byly díky jeho iniciativě zahájeny první Kladrubské hry, které se pořádají dodnes. Měly celosvětové prvenství. O čtvrt roku předběhly podobný podnik, který v Anglii pořádal pozdější zakladatel paralympijských her Ludwig Guttman. A byl to právě Vojmír Srdečný, kdo se snažil, aby se naši hendikepovaní sportovci účastnili paralympiády hned od prvopočátku v roce 1960.

„Lidé na vozičkách, bez ruky či nohy, různě ochrnutí najednou závodili v hodu koulí, oštěpem, diskem, plavali, ti, kteří mohli, chodili. Uspořádali jsme dohromady vlastně takové maličké paralympijské hry. První ročník trval deset dní,“ popsal Kladrubské hry v rozhovoru v únoru 2018 Vojmír Srdečný. Bohužel v roce 1949, kdy se druhý ročník akce, přijela komise z ministerstva zdravotnictví. Sekční šéfová prý tehdy doslova řekla: *„Sport mně do rehabilitace nepleťte!“*. A Srdečný musel z Kladrub pryč.

Prosadit se to podařilo až v 70. letech. Na hry v nizozemském Arnhemu v roce 1980 jel Vojmír Srdečný jako vedoucí výpravy.

Sportování tělesně postižených se v počátcích neseťkalo s pochopením a Vojmír Srdečný tak z Kladruhu odešel do lázní Velké Losiny, kde deset let pracoval na oddělení dětské obrny. V roce 1959 se poměry v Kladruhu uklidnily a Vojmír Srdečný se tam nakrátko vrátil. Roku 1964 nastoupil jako odborný asistent na katedru tělesné výchovy Pedagogické fakulty v Hradci Králové. Od roku 1990 až téměř do konce svého života působil jako odborný asistent na Vyšší odborné škole a Vysoké škole tělovýchovy a sportu Palestra. Byl členem historické skupiny 17. listopad 1939 v Českém svazu bojovníků za svobodu a členem Mezinárodního výboru Sachsenhausen. Podařilo se mu získat kompletní seznam studentů vězněných v koncentračním táboře Sachsenhausen. Zemřel dne 14. srpna 2019 v nedožitých sto letech.